

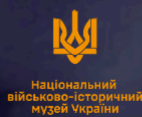
До 80-річчя завершення Другої світової війни

Збірник матеріалів  
Всеукраїнської наукової конференції

# НІСТМІЛІТА:

військова історія України та світу

17.11  
2025



**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

# **НІСТМІЛІТА**

## **військова історія України та світу**

**до 80-річчя завершення  
Другої світової війни**

**Електронний збірник матеріалів  
Всеукраїнської наукової конференції**

**17 листопада 2025 року**



УДК 94(477:100)"1939/1945"(075.8:004.77)  
Н69

*Рекомендовано Вченою радою історичного факультету  
Київського національного університету імені Тараса Шевченка  
(протокол № 6 від 22 січня 2026 року)*

**Редакційна рада:** Пшеничний Т. Ю. д-р іст. наук, асист. кафедри археології та музеєзнавства; Федченко Є. Е., д-р філософії, асист. кафедри історії мистецтв.

**Редакційна колегія:** Зацепіло В. Є., голова Ради молодих вчених (РМВ) іст. ф-ту, Гуменний С. Л., заст. голови РМВ іст. ф-ту; Столяров А. В., секретар РМВ іст. ф-ту; Кравченко Н.В., наук. співроб., Національний військово-історичний музей України; Руднічук А. А., членкиня РМВ іст. ф-ту, ст. наук. співроб. Національного військово-історичного музею України; Корцуб П. П., мол. наук. співроб. Національного військово-історичного музею України; Коломієць О. О., членкиня РМВ іст. ф-ту; Левченко І. К., член РМВ іст. ф-ту; Маглакелідзе Д. З., член РМВ іст. ф-ту.

**Адреса редакційної колегії:** ауд. 349, вул. Володимирська, 60, м. Київ, 01033

**Histmilita:** військова історія України та світу (до 80-річчя Н69 завершення Другої світової війни): електрон. зб. матеріалів Всеукраїнської наук. конф. (17 листопада 2025 року) [Електронне видання]. Київ: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2026. 395 с.

До збірника увійшли матеріали Всеукраїнської наукової конференції "Histmilita: військова історія України та світу", що відбулась 17 листопада 2025 року в онлайн-форматі. Конференція організована Радою молодих вчених історичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка, кафедрою нової та новітньої історії зарубіжних країн історичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка, кафедрою історії країн Центральної та Східної Європи історичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка, Національним військово-історичним музеєм України та Військово-історичним товариством студентів НТС історичного факультету КНУ імені Тараса Шевченка.

УДК 94(477:100)"1939/1945"(075.8:004.77)

© Історичний факультет, 2026  
© Рада молодих вчених історичного факультету  
Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2026  
© Національний військово-історичний музей України, 2026  
© ВПЦ "Київський університет", 2026

**Похиленко І.**

Музейна спадщина як простір культурної пам'яті та діалогу:  
Україна і Європа у відеопроєкті "Меморіалізація воєнної історії" ..... 309

**Сорокін А.**

Військовий аспект біографії академіка АН УРСР А. А. Смирнова  
(за особовою справою вченого в Інституті архівознавства  
Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського) ..... 313

**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ПІД ЧАС ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ**

**Білоконь С.**

Проект "Готенланд" як спосіб вирішення питання  
південнотірольських німців..... 319

**Вісьтак А.**

Від Нюрнберга до Гааги: історична еволюція міжнародної  
кримінальної відповідальності за воєнні злочини ..... 324

**Гребенюк Д.**

Роль США у формуванні післявоєнного міжнародного порядку:  
дипломатія Ф. Д. Рузвельта ..... 329

**Карамач С.**

Міжнародно-правовий статус маріонеткових держав  
періоду Другої світової війни (1939–1945 рр.)..... 333

**Короневська Л.**

Вплив Другої світової війни на зміну системи світового порядку  
крізь призму теорії Генрі Кіссінджера ..... 336

**Кудасюк М.**

Потсдамська конференція крізь призму  
американської зовнішньої політики ..... 340

**Лисенко М.**

Ford Motor Company як складова воєнної економіки  
та зовнішньої політики США в 1936–1945 рр..... 346

**Луначенко М.**

Формування ООН як результат дипломатії  
воєнного часу (1943-1945 рр.) ..... 352

**Мачков Д.**

Міжнародне гуманітарне право: витоки Женевських конвенцій  
у досвіді Другої світової війни ..... 355

**Нечаєв В.**

Вплив операції "Смолоскип"  
на американсько-французькі відносини ..... 360

особистих речей головнокомандувача УПА експозиція музею підкреслює спадковість боротьби українців за незалежність, проводячи паралелі між воїнами УПА та сучасними захисниками України, що особливо актуально в умовах протистояння повномасштабному вторгненню.

#### **Список використаних джерел**

1. Манзуренко В., Іщук О. Василь Кук – Головний Командир УПА. Рівне : Зень, 2008. 80 с.
2. До музею історії України передали нагороди командирів УПА. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-kyiv/2519965-do-muzeu-istorii-ukraini-peredali-nagorodi-komandiriv-upa.html> (дата звернення: 07.12.2025).
3. Львівський історичний музей. URL: <https://www.lhm.lviv.ua/location/liberation.html> (дата звернення: 05.12.2025).
4. Національний військово-історичний музей України. URL: <https://nvimu.com.ua/pages/expo> (дата звернення: 03.12.2025).

**Ірина ПОХИЛЕНКО**

Київський національний університет будівництва і архітектури

### **Музейна спадщина як простір культурної пам'яті та діалогу: Україна і Європа у відеопроєкті "Меморіалізація воєнної історії"**

Музейна спадщина в сучасному гуманітарному дискурсі постає не лише як місце зберігання історичних артефактів, а як активний простір конструювання культурної пам'яті та суспільного діалогу. В умовах глобалізації та гібридних загроз музеї воєнної історії набувають нової комунікативної функції – формування міжнаціонального порозуміння на основі спільного осмислення минулого. Відеопроєкт *"Меморіалізація воєнної історії"* [1] презентує порівняльну панораму музейних просторів України та держав Європи, виявляючи відмінності у способах інтерпретації воєнного досвіду, але водночас демонструючи спільне прагнення до формування єдиного гуманістичного наративу пам'яті.

Проблематика музейної спадщини як чинника формування культурної пам'яті активно розробляється в міждисциплінарному полі – від культурології та історії до права та політичної комунікації. Теоретичне підґрунтя становить концепція *Я. Ассмана*, який розглядає культурну пам'ять як систему символічних форм, що забезпечують тривалість історичної ідентичності суспільства [2]. Відповідно до його підходу музей виступає матеріалізацією соціальної пам'яті, у якій минуле постійно реконструюється у відповідь на виклики сучасності.

*Д. Кларк* і *П. Дубер* аналізують музей як інструмент культурної дипломатії, через який держава комунікує власне бачення історії у міжнародному просторі [3]. Дослідники наголошують, що інституційна інтерпретація війни може одночасно зміцнювати національну ідентичність і формувати підґрунтя для європейського діалогу пам'ятей.

Українське бачення проблеми представлено у дослідженні *Л. Рибченко*, де висвітлюється трансформація наративу Національного музею історії України у Другій світовій війні під впливом сучасних подій [4]. Авторка зазначає зміну концептуального підходу до репрезентації війни – від героїчного до гуманістичного, орієнтованого на людину як жертву та свідка.

Досвід музейної діяльності в умовах війни узагальнює *Г. Фесенко*, яка аналізує функціонування музеїв як засобу публічної дипломатії України в європейському інформаційному просторі [5]. Науковиця підкреслює значення міжнародної комунікації музейних інституцій для збереження культурної ідентичності та поширення знань про історичну правду під час збройної агресії.

Таким чином, у сучасній науковій літературі музейну спадщину розглядають як форму соціальної дії, у якій поєднуються функції збереження, комунікації та ідентифікації. Музей перетворюється на простір культурного діалогу, де здійснюється осмислення минулого у координатах глобальної етичної пам'яті.

Музейна спадщина відіграє ключову роль у формуванні колективної пам'яті, виступаючи простором інституційного збереження та осмислення історичного досвіду. Саме в музеї поєднуються матеріальні та символічні форми репрезентації минулого, які набувають візуального, просторового та емоційного

виміру. Архітектурні рішення, експозиційні стратегії, використання цифрових технологій і документальних свідчень створюють особливу "топографію пам'яті", у межах якої взаємодіють індивідуальні та колективні інтерпретації воєнної історії.

В українському контексті музеї воєнної історії, зокрема Національний музей історії України у Другій світовій війні [6], Національний військово-історичний музей України [7], інші меморіальні комплекси Львова та Києва поступово долають радянську модель комеморації. Вони переходять від ідеологізованого представлення війни до особистісного й гуманістичного, у центрі якого – людські долі, страждання та досвід цивільного населення.

Порівняльний аналіз європейських музеїв, зокрема: Музею армії у Жижкові в Празі [8]; Музею Війська Польського у Варшаві [9]; Центру історії Опору та депортації в Ліоні [10] – засвідчує тенденцію до поліфонії пам'яті. У цих інституціях поєднано героїчний, трагічний та етичний наративи, що сприяють формуванню "спільної пам'яті Європи". Варто окремо зазначити, що польський досвід демонструє, як через музейні практики формується міжнародний дискурс історичної відповідальності та примирення.

Важливим аспектом є те, що в умовах сучасних конфліктів музеї стають не лише місцем збереження спадщини, а й осередком суспільного опору дезінформації. Українські музейні практики у цьому сенсі набувають спільних рис з європейськими, зокрема у використанні інтерактивних форматів, мультимедійних експозицій та відеопроєктів.

Відеопроект "Меморіалізація воєнної історії" виконує функцію цифрової меморіальної платформи, що створює віртуальний простір для порівняння музейних практик різних країн. Візуальний контент – архітектурні ансамблі, церемонії, музейні інтер'єри – стає медіатором між національними наративами пам'яті. У такий спосіб реалізується принцип "пам'яті через образ", що в сучасних умовах медіатизованого суспільства відіграє ключову роль у збереженні історичної свідомості.

Підсумовуючи викладене, доходимо висновку: музейна спадщина України та Європи засвідчує перехід від традиційної меморіальної парадигми до відкритого простору культурного

діалогу. Відеопроєкт "Меморіалізація воєнної історії" візуалізує цей процес, демонструючи спільні гуманістичні тенденції у представленні воєнного минулого. Музей як інституція пам'яті стає чинником не лише історичного пізнання, а й культурної дипломатії, спрямованої на зміцнення міжнародної солідарності та утвердження цінностей людяності.

### Список використаних джерел

1. Похиленко І. Меморіалізація воєнної історії Європи : відеопроєкт. *YouTube*, 2024. URL: <https://www.youtube.com/playlist?list=PLead6txFBKXjpVvmjG4DNlh2QokqWnBSq> (дата звернення: 06.11.2025).

2. Assmann J. *Cultural Memory and Early Civilization: Writing, Remembrance, and Political Imagination*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011. DOI: <https://doc.org/10.1017/CBO9780511996306>

3. Clarke D., Duber P. Polish Cultural Diplomacy and Historical Memory: The Case of the Museum of the Second World War in Gdańsk. *International Journal of Politics, Culture, and Society*. 2020, № 33. P. 49–66. DOI: <https://doc.org/10.1007/s10767-018-9294-x>

4. Rybczenko L. Narodowe Muzeum Historii Ukrainy podczas II Wojny Światowej w warunkach wojny rosyjsko-ukraińskiej (2014–2022). *Wojna i Pamięć. Czasopismo Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku*. 2023, № 5. P. 69–86.

5. Фесенко Г. Музейна дипломатія в умовах війни: досвід Національного музею історії України у Другій світовій війні (2022–2023 рр.). *Język i kultura ukraińska we współczesnej humanitarnej przestrzeni czasowej: aspekty komunikacji międzyjęzykowej i kształtowanie kompetencji komunikacyjnych współczesnego*. Ірпінь–Ломжа, 2025. С. 141–147.

6. Похиленко І. Національний музей історії України у Другій світовій війні. Меморіальний комплекс : відео. *YouTube*, 2025. URL: <https://youtu.be/aOCWPP8eMqE> (дата звернення: 06.11.2025).

7. Похиленко І. Національний військово-історичний музей України : відео. *YouTube*, 2024. URL: <https://youtu.be/keiYrWCI1es> (дата звернення: 06.11.2025).

8. Похиленко І. Музей армії у Жижкові, Прага. *YouTube*, 2025. URL: <https://youtu.be/lMt8FhlEaVk> (дата звернення: 06.11.2025).

9. Похиленко І. Muzeum Wojska Polskiego. *YouTube*, 2025. URL: <https://youtu.be/15NAu5Igt8I> (дата звернення: 06.11.2025).

10. Похиленко І. Центр історії опору та депортації (Le Centre d'Histoire de la Résistance et de la Déportation – CHRД). *YouTube*, 2025. URL: [https://youtu.be/M\\_uctTslYnU](https://youtu.be/M_uctTslYnU) (дата звернення: 06.11.2025).